Yusuf Beğtaş – Dilin Koruyucusu, Kültürün Köprüsü ve İçsel Dönüşümün Yazarı

Entelektüellerimize ve düşünce insanlarına hayattayken değer vermek

Denho BarMourad-Özmen

Giriş

Modern kültür tarihimizde sıkça karşılaştığımız sorunlardan biri, yazarlarımıza, öğretmenlerimize, aydınlarımıza ve toplumun gelişimine katkıda bulunan insanlara hayattayken yeterince değer vermememiz, onları çoğu zaman ancak vefatlarından sonra takdir etmemizdir. Birçok durumda, bu kişilerin çalışmalarının ve düşünsel miraslarının önemini ancak aktif yaşamları sona erdikten sonra fark ediyoruz. Oysa hayattayken onlara karşı zaman zaman mesafeli, çekingen, bölünmüş ya da eleştirel bir tutum sergileyebiliyoruz.

Bunun yanı sıra, kendi kültürel çevremizin dışından gelen araştırmacı ve yazarlara, aynı kültürel ortamın içinde yetişmiş kişilere kıyasla daha fazla entelektüel otorite atfetme eğilimi de görülmektedir. Bu durum, dışarıdan gelen araştırmacıların bilimsel değerini elbette azaltmaz. Aksine, dışarıdan bakış; metodolojik mesafe, eleştirel değerlendirme ve yeni perspektifler sunabilir. Ancak araştırdığı kültürel çevrenin içinde yetişmiş bir kişi de dilin inceliklerine, toplumsal ilişkilere, kolektif hafızaya ve tarihsel deneyimlere dayanan, yalnızca arşiv araştırmalarıyla veya dışarıdan gözlem yoluyla elde edilmesi her zaman mümkün olmayan bir bilgi birikimine sahiptir.

Bu nedenle içeriden ve dışarıdan bakış açıları birbirine karşıt değil, birbirini tamamlayan yaklaşımlar olarak değerlendirilmelidir. Sorun, içeriden edinilen deneyimsel bilginin sırf kendi toplumumuzun içinden geldiği için daha az güvenilir kabul edilmesiyle ortaya çıkar. Böyle bir yaklaşım, bir halkın kendi tarihini, kültürünü

ve kimliğini yorumlama yetkisini başkalarına bıraktığı düşünsel bir bağımlılık ortamı yaratabilir.

Tarihsel travma ve kültürel özgüven

Bu yaklaşımın olası nedenlerinden biri, Süryani-Asuri halkının tarih boyunca maruz kaldığı zulüm, kitlesel şiddet, soykırım, zorunlu göç, kültürel asimilasyon ve uzun süreli dışlanma deneyimlerinde aranabilir. Bu bağlamda sosyolog Jeffrey C. Alexander tarafından geliştirilen **kolektif kültürel travma** kavramı önem kazanmaktadır. Alexander, tarihsel felaketlerin toplumların kolektif kimliğini, tarih bilincini ve kendilerini algılama biçimlerini nasıl etkileyebileceğini ortaya koymuştur.[1]

Kuşaklar arası travma üzerine yapılan araştırmalar da toplu zulüm ve şiddet deneyimlerinin sonraki kuşakların güvenlik, güven ve toplumsal ilişkiler konusundaki algılarını etkileyebildiğini göstermektedir.[2] Elbette bu durum, bütün bireylerin veya toplulukların aynı şekilde etkilendiği anlamına gelmez. Bununla birlikte, tarihsel olarak baskıya maruz kalmış bazı toplumların kendi içlerindeki bilgi ve düşünce insanlarından ziyade dış otoritelere yönelme eğilimini anlamak açısından olası bir açıklama çerçevesi sunmaktadır.

Okulların, akademik kurumların, yayınevlerinin, medyanın ve sivil kuruluşların zayıflamasıyla birlikte toplumun kendi entelektüel ve kurumsal otoritesi de güç kaybedebilir. Böylece bir paradoks ortaya çıkar: Başkalarının bizim hakkımızda yazdıklarına büyük ilgi gösterirken kendi kültürümüzü belgelemek, yorumlamak ve geliştirmek için hayatlarını adayan insanları yeterince önemsemeyebiliriz.

Bu nedenle içsel güveni güçlendirmek ve aydınlarımıza henüz hayattayken değer vermek, yalnızca kişisel takdir veya toplumsal nezaket meselesi değildir. Bu yaklaşım, kültürel sürekliliğin, bilgi aktarımının ve kurumsal bağımsızlığın temel unsurlarından

biridir. Zamanında gösterilen takdir, düşünce ve kültür insanlarını çalışmalarını sürdürmeye teşvik ederken genç kuşaklara da eğitim, araştırma, edebiyat ve kültür alanlarında örnek şahsiyetler sunar.

Yusuf Beğtaş'a gösterilmesi gereken ilgi ve takdir de bu çerçevede değerlendirilmelidir. Onun çalışmalarını hayattayken gündeme getirmek, yalnızca bir yazarın kişisel emeğini takdir etmek değil, aynı zamanda kendi düşünsel geleneğimizi korumak ve geliştirmek anlamına gelmektedir.

Tur Abdin'den uluslararası Süryani kültür dünyasına

Yusuf Beğtaş, birkaç on yıldır çağdaş Süryani (Suryoyo/Aramice) kültür dünyasında önemli bir ses olarak öne çıkmaktadır. Çalışmaları eğitim, edebiyat, dil, kültür felsefesi ve manevi düşünce gibi farklı alanları kapsamaktadır. Kitapları, makaleleri, konferansları ve dijital platformlar aracılığıyla Süryani diline, kültürel mirasa, tarih bilincine ve insani gelişime yönelik ilgiyi güçlendirmek için çaba göstermektedir.

Beğtaş'ın önemli bir pedagojik ve kilise geleneğine dayanan mesleki geçmişi de bulunmaktadır. Kendisi, tanınmış ve saygın bir eğitimci olmasının yanı sıra Mor Gabriel ve Deyrülzafaran manastırlarının metropolit ve piskoposlarına yakın çalışma arkadaşı, asistan ve danışman olarak hizmet vermiştir. Pedagojik yetkinliği, sağduyusu ve örgütlenme becerisi sayesinde her iki manastırın faaliyetlerine ve gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Görev yaptığı dönemde bu iki manastırın çeşitli çalışma alanlarında belirgin bir gelişme ve canlılık yaşanmıştır. Katkıları yalnızca eğitim ve öğretim faaliyetleriyle sınırlı kalmamış; manastırların dinî, kültürel ve idari yaşamıyla ilgili konularda danışmanlık yapmayı ve uygulamalı çalışmalara katılmayı da kapsamıştır. Bu deneyim, onun sonraki yıllarda geliştirdiği Düşünsel ve kültürel çalışmaların arka planını anlamak açısından önemli bir yere sahiptir.

Beğtaş'ın çalışmalarını belirleyen temel özelliklerden biri, kültürel mirasın korunmasını düşünsel ve ahlaki yenilenmeyle birleştirme çabasıdır. O, kültürü yalnızca değişimden korunması gereken durağan bir miras olarak görmez. Aksine, gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için anlaşılması, yorumlanması ve sürekli geliştirilmesi gereken canlı bir gelenek olarak değerlendirir.

Karyo Hliso – Kültürel süreklilik için bir platform

Beğtaş'ın kültürel çalışmalarının en önemli örneklerinden biri **Karyo Hliso** adlı dijital platformdur. Süryanice, Türkçe, İngilizce ve Arapça yayınların yer aldığı bu platformda dil, edebiyat, tarih, felsefe ve insani gelişim gibi çeşitli konular ele alınmaktadır. Platform yalnızca bir yayın mecrası değil, aynı zamanda bilginin korunmasına, aktarılmasına ve kültürel iletişimin güçlendirilmesine hizmet eden dijital bir buluşma alanıdır.[7]

Beğtaş, dili yalnızca bir iletişim aracı olarak görmez. Ona göre dil; tarihsel deneyimleri, kolektif hafızayı, kavramları ve kuşaklar boyunca şekillenmiş düşünce biçimlerini bünyesinde taşır. *The Semantic Depth of the Syriac Language* (Süryani Dilinin Anlamsal Derinliği) başlıklı makalesinde de dilin kültürel ve tarihsel içeriği taşıyan temel bir unsur olduğunu vurgular.[3]

Karyo Hliso aracılığıyla klasik Süryani mirası çağdaş iletişim ortamına taşınmaktadır. Böylece edebiyat ve kültür tarihi, coğrafi olarak dünyanın farklı bölgelerine dağılmış topluluklara ve genç kuşaklara ulaştırılmaktadır.

Düşünce ve yazılarının temel konuları

Beğtaş'ın üretimi farklı alanlara yayılsa da yazılarında üç temel tema öne çıkmaktadır: dilin yaşatılması, kültürün insanı biçimlendiren işlevi ve insanın içsel gelişimi.

Dilin yaşatılması ve sürekliliği

Beğtaş, Süryaniceyi güçlendirmek ve yaşatmak için aktif biçimde çalışan kültür insanlarından biridir. Onun bakış açısına göre dilin zayıflaması yalnızca dilbilimsel bir sorun değildir; kimlik, tarihsel hafıza ve kültürel süreklilikle doğrudan bağlantılıdır.

Beğtaş, dilin ve kültürün insanın dünyayı algılama biçimini şekillendirdiğini, dilsel ve edebî geleneğin zayıflamasının ise iletişimin çok ötesine geçen sonuçlar doğurduğunu çeşitli yazılarında vurgulamaktadır.[4]

Kültür ve insanın gelişimi

Düşüncesindeki bir diğer önemli tema, kültür ile insanın gelişimi arasındaki ilişkidir. Beğtaş; eğitim, ahlak, öz farkındalık ve toplumsal sorumluluk kavramlarını bir arada ele alır. Bu anlayışa göre kültürün işlevi yalnızca tarihsel gelenekleri korumak değil, aynı zamanda insanın başkalarıyla birlikte yaşama ve toplumsal sorumluluk üstlenme kapasitesini geliştirmektir.

Sorumluluk, saygı, bilinç, tevazu ve insan onuru gibi kavramlar yazılarında sıkça karşımıza çıkar. Bu nedenle kültür anlayışı belirgin bir hümanist karakter taşır. Kültürün değeri yalnızca geçmişten neyin korunduğuyla değil, toplumun geleceğe hangi değerleri ve insani davranış biçimlerini aktarabildiğiyle de ölçülür.

İçsel dönüşüm

Beğtaş'ın düşüncesinde öne çıkan üçüncü tema, insanın içsel gelişimidir. Özellikle kendini tanıma, tevazu, manevi olgunluk, sorumluluk ve ahlaki gelişim konularını ele alır. Bu temalar, Süryani mistik geleneğine ilişkin yazılarında olduğu kadar kültür felsefesi üzerine kaleme aldığı makalelerinde de belirgin biçimde görülür.

Beğtaş'a göre kültür, yalnızca kolektif kimliğin bir göstergesi değildir; aynı zamanda bireysel değişim ve içsel dönüşüm için de bir araç olabilir. Bu noktada klasik Süryani

düşünce geleneği, etik, insani sorumluluk ve toplumsal yaşam gibi çağdaş meselelerle buluşmaktadır.

Başlıca eserleri

***Luscious Grain* (2017)**

Enheduanna Publishing tarafından 2017 yılında yayımlanan *Luscious Grain*, Beğtaş'ın yazılarında sıkça ele aldığı kimlik, kültür, tarih ve insani değerler gibi konulara ilişkin deneme ve düşüncelerini bir araya getirmektedir.

Süryani Mistisizmi

Beğtaş bu eserinde Süryani mistik geleneğine ve bu geleneğin insanın manevi gelişimine ilişkin düşüncelerine odaklanmaktadır. Kitapta kendini tanıma, tevazu ve manevi disiplin gibi konular ele alınmaktadır. 2022 yılında yayımlanan bir tanıtım yazısı, eserin o dönemde Beğtaş'ın kültürel ve edebî faaliyetlerinin bir parçası hâline geldiğini göstermektedir.[5]

***Syriac Culture* (2023) – Süryani Kültürü**

Beğtaş bu çalışmasında Süryani uygarlığının tarihsel gelişimini ve Mezopotamya'daki kültürel önemini ele almaktadır. 2023 yılında yayımlanan *Historical Importance of Syriac Culture and Its Contributions to Our Region* (Süryani Kültürünün Tarihsel Önemi ve Bölgemize Katkıları) başlıklı makalesinde, Süryani kültürünün bölgedeki farklı uygarlıklar arasındaki düşünsel ve kültürel etkileşimlerde oynadığı role dikkat çekmektedir.[6]

Syriac Culture and Inner Transformation (2023) – Süryani Kültürü ve İçsel Dönüşüm

Bu çalışmada Beğtaş'ın düşüncesinin en karakteristik yönlerinden biri olan kültürel miras ile bireysel dönüşüm arasındaki ilişki geliştirilerek ele alınmaktadır. Kültürün görevi yalnızca geçmişi korumak değil, aynı zamanda insana kendini sorgulama, sorumluluk üstlenme ve ahlaki gelişim konusunda düşünsel araçlar sunmaktır.

Çağdaş bir Süryani hümanisti ve kültürler arası köprü

Beğtaş'ın yazılarını düşünce tarihi açısından önemli kılan özellik, farklı gelenekleri bir araya getirebilme yeteneğidir. Klasik Süryani edebiyatından ve Doğu Hristiyan geleneğinden beslenirken dil, kültürel miras, eğitim, insan onuru ve toplumsal gelişim gibi çağdaş meseleleri de ele almaktadır.

Bu nedenle onun çalışmalarını yalnızca geçmişi romantikleştirme çabası olarak değerlendirmek doğru değildir. Aksine, tarihsel mirası günümüzle buluşturma ve çağdaş yaşam açısından anlamlı kılma çabası eserlerinin temel özelliklerinden biridir. Bu yönüyle Beğtaş, kuşaklar arasında kültürel bir köprü işlevi görmektedir: Klasik Süryani edebiyatı ile çağdaş kültürel yaşam, yerel miras ile küresel iletişim, kültürel değerlerin dışsal korunması ile insanın içsel gelişimi arasında bağlantı kurmaktadır.

Onun çalışmaları aynı zamanda daha geniş bir soruyu gündeme getirmektedir: Tarih boyunca baskı ve dışlanmaya maruz kalmış küçük bir halk, kültürel sürekliliğini nasıl koruyabilir? Bir dil yalnızca dilbilgisi kuralları ve sözlüklerle yaşamaz. O dili yazan, öğreten, onunla düşünen ve gelecek kuşaklara aktaran insanlar sayesinde varlığını sürdürür.

Bu açıdan bakıldığında Yusuf Beğtaş, yalnızca bir yazar ya da düşünce insanı değildir. Onun kişiliğinde eğitimci, dil ve kültür aktarıcısı, halk eğitimcisi, kültür filozofu ve düşünsel mirasın taşıyıcısı kimlikleri bir araya gelmektedir.

Bu nedenle çalışmalarının kendisi hâlâ aktif biçimde üretirken takdir edilmesi ve kamuoyunda hak ettiği yeri bulması önemlidir. Hayatta olan bir yazara değer vermek, onun her düşüncesine katılmak ya da bütün yorumlarını benimsemek anlamına gelmez. Gerçek takdir, eleştirel diyalogla birlikte var olabilir. Kendi düşünsel geleneklerimizi okuyarak, tartışarak, sorgulayarak ve geliştirerek olgun bir kültürel ve entelektüel kamuoyu oluşturabiliriz.

Kültürel özgüvenini yeniden güçlendirmek isteyen bir halk için bu, temel sorumluluklardan biridir. Daha az eleştirel düşünceye değil, daha güçlü bir iç diyaloğa; daha az bilimsel incelemeye değil, bilgiye hayatını adamış insanlara daha fazla saygıya ihtiyacımız vardır. Burada söz konusu olan, kendi insanlarımızı sorgulamadan yüceltmek değil; kendi toplumumuzun bilgi ve düşünce insanlarının da seslerini duyurabilecekleri ve çalışmalarının dışarıdan gelen otoritelerle aynı bilimsel ve nesnel ölçütlerle değerlendirilebileceği bir kültürel ortam oluşturmaktır.

Bu bağlamda Yusuf Beğtaş'ın çalışmaları, daha geniş bir kültürel ve düşünsel çabanın parçası olarak değerlendirilebilir. Bu çaba; dilin konumunu yeniden güçlendirmeyi, kolektif hafızayı canlı tutmayı, düşünsel özgüveni geliştirmeyi ve geleceğe yönelik umut oluşturmayı amaçlamaktadır.

Beğtaş'ın çalışmaları bize bir kültürel mirasın yalnızca korunarak yaşatılamayacağını; aynı zamanda anlaşılması, yenilenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini hatırlatmaktadır.

Kaynakça

1. Jeffrey C. Alexander, ‘Cultural Trauma and Collective Identity’, *The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology* (Oxford: Oxford University Press, 2003), s. 85–108.
2. Jeffrey C. Alexander, Ron Eyerman, Bernhard Giesen, Neil J. Smelser ve Piotr Sztompka, *Cultural Trauma and Collective Identity* (Berkeley: University of California Press, 2004).
3. Yusuf Beğtaş, ‘The Semantic Depth of the Syriac Language’, *SyriacPress*, 11 Ağustos 2021.
4. Yusuf Beğtaş, ‘Humanization and Culture in Syriac’, *SyriacPress*, 6 Mart 2021.
5. Yusuf Beğtaş, ‘Kutlama Ziyareti’, *Karyo Hliso*, 18 Mart 2022. Makalede yazarın o dönemde yayımlanan *Süryani Mistisizmi* adlı eseri tanıtılmaktadır.
6. Yusuf Beğtaş, ‘Historical Importance of Syriac Culture and Its Contributions to Our Region’, *SyriacPress*, 2 Şubat 2023.
7. Yusuf Beğtaş, *Karyo Hliso*. Süryanice, Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde yayın yapan dijital kültür ve edebiyat platformu.
8. Izabela Sztompka vd., ‘Living in “survival mode”: Intergenerational transmission of trauma from the Holodomor genocide of 1932–1933 in Ukraine’, *Social Science & Medicine*, 144 (2015), s. 163–171.

Redaksiyon notu: Metinde özellikle eğitimci, kültür aktarıcısı, düşünce insanı ve kültürel süreklilik kavramlarını Türkçenin doğal akademik anlatımına uygun biçimde kullandım. Manastırlardaki görev ve katkılarını anlatan paragrafı da belirginleştirdim. Kaynakların özgün başlıklarını, akademik doğrulanabilirlik açısından değiştirmedim.